

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Κατὰ τὸ ἔτος 1949 τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον, ἐπιχορηγηθὲν ὑπὸ τοῦ σχεδίου Μάρσαλ, προέβη εἰς ἀνακαινίσιν τοῦ κάτωθεν τοῦ μεγάρου τῆς Δουκίσσης Ἰσογείου, ὅπου θὰ συγκεντρωθῶσι πάντα τὰ ἐκθέματα δευτέρας σειρᾶς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματισθῶσιν αἰθουσαι σπουδῶν διὰ τοὺς μελετητὰς τῆς βυζαντινῆς τέχνης μετὰ Βιβλιοθήκης, περιλαμβανούσης τὰ σχετικὰ μὲ τὴν βυζαντινὴν τέχνην ἔργα.

Πλὴν τῆς ἀνακαινίσεως τῶν εὐρυτάτων τούτων χώρων, ἐγένετο καὶ προσθήκη μιᾶς αἰθούσης μὲ κατάλληλον φωτισμὸν εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τοῦ Μουσείου, καταλλήλου νὰ περιλάβῃ τὰ ἐκλεκτότερα ἔργα Βυζαντινῆς τέχνης (εἰκόνας καὶ μικροτεχνήματα).

Τὸ Μουσεῖον κατὰ τὸ ἔτος 1949 ἐπλουτίσθη δι' ἀξιολόγων βυζαντινῶν ἀγγείων τοῦ 13ου αἰῶνος, προερχομένων ἐκ τῶν ἐνεργηθειῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, ὡς καὶ δι' ἀγορᾶς μεταβυζαντινῆς λειψανοθήκης μετὰ εἰκονογραφικῶν παραστάσεων καλῆς τέχνης.

*Ἐπίσης ἐπλουτίσθη ἡ Βιβλιοθήκη αὐτοῦ διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ πολυτίμων χειρογράφων τομιδίων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἅτινα περιέχουν βυζαντινὰ μέλη ὀνομαστῶν μουσικοδιδασκάλων, κοσμούμενα δι' ἐπιτίτλων καὶ ἄλλων διακοσμῆσεών.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Σωτηρίου συνέχισεν ἐφέτος, δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, τὰς ἀνασκαφικὰς του ἐργασίας εἰς τὴν βασιλικὴν τοῦ ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης, τὰς ἀρξάμενας ἀπὸ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ ναοῦ.

Ἐφέτος, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πλακοστρώσεως τοῦ δαπέδου τοῦ ἀναστηλωθέντος ἐσχάτως κατὰ τὰ κύρια αὐτοῦ σημεῖα ναοῦ (στῆγης καὶ κιονοστοιχίας τῶν κλιτῶν καὶ ὑπερώων), ἠρεύνησε τὸ ὑπέδαφος τῶν κλιτῶν καὶ τοῦ ἱεροῦ Βήματος, ἀνεῦρε δὲ θεμέλια τοῦ ῥωμαϊκοῦ λουτροῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἰδρυθῆ κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα ἡ βασιλικὴ καὶ προσδιώρισε τὴν σχέσιν των πρὸς τὴν ὑπὸ τὸ ἱερὸν Βῆμα καὶ τὸ ἐγκάρσιον κλίτος Κρύπτην, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς προηγουμένας του ἀνασκαφὰς ἀποκαλύψει.

Κατὰ τὴν ἔρευναν τοῦ δαπέδου τοῦ ἱεροῦ Βήματος, τοῦ μὴ καταλαμβανομένου ὑπὸ τῆς Κρύπτης, ἀνεῦρε τὸ ἀρχικὸν Μαρτύριον τοῦ ἁγίου, τὸ φερόμενον εἰς τὰς παραδόσεις ὡς «οἰκίσκον», ἥτις τὸ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς βασιλικῆς ἱερὸν τοῦ 4ου αἰ., ἔχον σχῆμα μονοκλίτου παρεκκλησίου, ἐκτεινομένου καὶ εἰς μέρη τοῦ μέσου κλίτους τοῦ ναοῦ καὶ ἀπολήγον πρὸς Α εἰς Ἀψίδα. Εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀψίδος εὐρίσκειται τὸ σταυρικὸν ὄργανον μετὰ τοῦ κτιστοῦ ὀμφαλοῦ περικλείοντος μαρμάρινον λαβνακίδιον μετὰ φιαλιδίου περιέχοντος τὸ αἷμα τοῦ μάρτυρος, ὃ πιστευόμενος δηλ. ὡς τάφος τοῦ ἁγίου. Κατὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ ναοῦ τοῦ 5ου αἰ. κατηδαφίσθη ὁ «οἰκίσκος» καὶ ἡ ἄψις τοῦ ναοῦ ἐτέθη ἀνατολικώτερον, διετηρήθη ὅμως ὁ τάφος, θεθείσης ἄνω-

θεν αὐτοῦ τῆς ἁγίας Τραπέζης τοῦ μεγάλου ναοῦ, προσλαβὼν πλέον λειτουργικὴν ἔννοιαν. Ἡ λατρεία τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου μετετέθη εἰς τὸ ἰδρυθὲν «πρὸς τοῖς λαοῖς πλευροῖς» τοῦ μέσου κλίτους τοῦ ναοῦ περίφημον «ἔξαγωνικὸν Κιβώριον». Περὶ τὸ ἱερὸν Βῆμα τοῦ Μαρτυρίου ἐτέθη τὸ Σύνθρονον τοῦ ναοῦ τοῦ 5ου αἰῶνος, οὐτινος ἀνευρέθησαν τὰ βάθρα. Ἡ σκαφικὴ τέλος ἔρευνα ἐκατέρωθεν τοῦ ἱεροῦ Βήματος τμημάτων τοῦ ἐγκαρσίου κλίτους, ἅτινα παραδίδονται ὡς τὰ «περυγία» τοῦ ναοῦ, ἔφερον εἰς φῶς θεμέλια μονοκλίτων ναυδριῶν εἰς βάθος 0,57 μ. ἐπὶ τοῦ σημερινοῦ διαπέδου, διατηρούντων ἴχνη τοιχογραφιῶν, ἡ ἔρμηνεῖα τῶν ὁποίων εἶναι προβλη-ματικὴ.

Πλὴν τῆς ἔρευνῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς βασιλικῆς, ὁ κ. Σωτηρίου ἠρεύνει καὶ προσδιώρισε τὰ ἐλάχιστα ἐμφανῆ ὑπολείμματα τοῦ δυτικῶς καὶ νοτιῶς τῆς βασιλικῆς ἐκτεινομένου Σταδίου τῆς πόλεως, καθόσον, συμφώνως πρὸς τὰς πηγάς, ἡ βασιλικὴ ἐκτίσθη «μέσον τοῦ δημοσίου λουτροῦ καὶ τοῦ Σταδίου», προσδιώρισε δὲ καὶ τὰ τῶν προσόψεων τῆς βασιλικῆς καὶ ἰδίως τὴν πρόσοψιν τῆς βορείας πλευρᾶς, ὅπου, κατὰ τὴν σκαφικὴν ἔρευναν τοῦ πρὸ αὐτῆς χώρου, ἀνεφάνησαν προσκτίσματα (παρεκκλή-σια, τάφοι κ.ἄ.).

Ὁ κ. Σωτηρίου συνεχέντρωσεν εἰς τὴν κάτωθεν τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ τοῦ ἐγκαρσίου κλίτους Κρύπτην τοῦ ναοῦ τὰς ἀνευρεθείσας ἐπιγραφὰς καὶ τὰ γλυπτὰ εὐρήματα (τιμήματα τῶν μαρμαρίνων τάξεων τοῦ βυζαντινοῦ Κιβωρίου τῆς ἁγ. Τραπέζης καὶ τοῦ ἔξαγωνικοῦ Κιβωρίου, μαρμάρινα πλαίσια εἰκόνων καὶ θωράκια, ἀρχι-τεκτονικὰ μέλη: ἐπίκρανα, ἐπιστύλια, γείσα κλπ., ὡς καὶ βυζαντινὰ ἀγγεῖα, δι' ὧν ἀηρητίσθη ἀξιόλογον Μουσεῖον τῶν εὐρημάτων τῶν κατὰ καιροὺς ἀνασκαφῶν.

Τὰ ἀνακύψαντα κατὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν ἔρευναν τοῦ ἀξιολογοτάτου τούτου μνημείου τῆς Θεσσαλονίκης προβλήματα: ἀρχιτεκτονικῆς διατάξεως, τόπων λατρείας τοῦ μάρτυρος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐν συσχετίσει πρὸς τὰς παραδεδομένας ἀγιολογικὰς πηγάς, ὡς καὶ τὰς ἐξενεχθείσας ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν τοῦ μνημείου γνώ-μας, ὁ κ. Σωτηρίου θὰ ἐκθέσῃ εἰς τὸ προσεχῶς ἐκδοθησόμενον ἔργον του περὶ τῆς βασιλικῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης μετὰ τὴν πρῆκαιάν.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΣΕΩΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀν. Ὁρλάνδου Ὑπερσεῖα Ἀναστη-λώσεων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἐξετέλεσε κατὰ τὸ 1949 τὰς κάτωθι ἐργασίας ἐπὶ βυζαντινῶν ναῶν:

1) Ἐν Ἀγία Λαύρα συνεχίσθη ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν πυρποληθείσης ἱστορικῆς μονῆς διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς βορείου καὶ τῆς δυτικῆς πτέρυγος αὐτῆς.

2) Ἐν Ὁρτη ἐπεσκευάσθη ὁ διαρρέων τροῦλλος τοῦ ναοῦ τῆς Παρηγορητίσ-σης καὶ ἐστερεώθησαν οἱ ἐσωτερικοὶ ἐπάλληλοι μαρμάρινοι κίονες, οἵτινες ἠπειλοῦν πῶσιν. Ἀμφοτέρων τῶν ὁρόφων ὡς καὶ τῶν πέντε τροῦλλων τὰ παράθυρα ἐφωδιά-σθησαν διὰ νέων ὑαλοστασίων.

3) Ἐν Χίφ ἐξησφαλίσθη ἡ στεγανότης τῶν στεγῶν τοῦ καθολικοῦ τῆς Νέας Μονῆς, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἐν προσεχεῖ μέλλοντι ἡ στερέωσις τῶν ἐκ τῶν προσ-φάτων σεσιμῶν διασαλευθέντων πολυτίμων ψηφιδωτῶν τοῦ 11ου αἰῶνος.

4) Ἐν Φανερωμένῃ Σαλαμίνος ἐστερεώθησαν αἱ τοιχογραφίαι τοῦ τροῦλλου διὰ τοῦ καλλιτέχνου συντηρητοῦ Φ. Ζαχαρίου, ἐπιστατοῦντος καὶ τοῦ ἐφό-ρου Βυζ. Ἀρχαιοτήτων Ἐμμ. Χατζηδάκη.

5) Ἐν Ἀγίῳ Δημητρίῳ Θεσσαλονίκης συνετελέσθη ἡ πλακόστρωσις ὀλοκληρῶν τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ, κατεσκευάσθη δὲ καὶ ἐποποθετήθη νέον μαρμάρινον, παλαιοχριστιανικοῦ ρυθμοῦ, τέμπλον μετὰ πλουσιῶν γλυφῶν, κατὰ σχέδιον τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς Ἀνασθηλώσεως Ε. Στίκα. Αἱ φορηταὶ εἰκόνες τοῦ τέμπλου αὐτοῦ ἐφιλοτεχνήθησαν ὑπὸ τῶν ἀγιογράφων Φ. Κόντογλου, Α. Ἀστεριάδου, Δ. Πελεκάση, Σπ. Βασιλείου, Γ. Γλιάτα καὶ Ε. Ρέγγου. Ἦδη ἐγένετο ἑναρξίς καὶ τῆς ἀνακατασκευῆς τῆς ἐσωτερικῆς ὀρθομαρμαρώσεως, ὡς καὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ τάφου τοῦ ἀγίου.

6) Ἐν Καστορίᾳ ἀνεστηλώθη ὁ ἐκ βόμβας καταστραφεὶς τροῦλλος τῆς Παναγίας Κομπελίδικης, ἐπιστατοῦντος τοῦ ἐφόρου Βυζ. Ἀρχαιοτῆτων Μακεδονίας Στ. Πελεκανίδου. Τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἀφηρέθη ἡ ἐξωτερικὴ μεγάλη ἐπίχωσις, οὕτω δ' ἀπέκτησεν οὗτος τὰς ἀρχικὰς ραδινας ἀναλογίας του.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΝ ΒΥΖΑΝΤΙῳ

Ἀνασκαπτομένων τῶν θεμελιῶν μεγάλης οἰκοδομῆς ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ τεμένους Χότζα-πασᾶ, εὐρέθη κιονόκρανον εἰκονίζον ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς προσωπεῖον ἐν μέσῳ δύο διασταυρουμένων κεράτων Ἀμαλθείας. Ἀνήκει πιθανώτατα εἰς τὸν 4ον μ.Χ. αἰ. Ὁμοίον του ὑπάρχει εἰς τὸ Ἀρχ. Μουσ. Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τὴν περιοχὴν Τσιφτὲ-Σαράι, ἄνωθεν τοῦ Κεντρ. Ταχυδρομείου, ἀπεκαλύφθη βυζ. οἰκοδόμημα, ἀποτελοῦν τμημα παλαιοῦ οἴκου, πιθανῶς τοῦ «Οἴκου τοῦ Βοτανειάτου», καίτοι ἡ τοιχοδομία του φαίνεται ἀρχαιότερα (5ου ἢ 6ου αἰ.). Περιελάμβανε δ' ὁ οἶκος οὗτος μεγάλην θολωτὴν αἴθουσαν, ἔχουσαν ἐν τῷ μέσῳ 2 κίονας. Εἰς τὸ ὑπόγειον γειτονικῆς οἰκοδομῆς εὐρέθη πλίνθος μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν Θ [ε ο] ὕ χ α ρ ι ς. Β ο σ π ο ρ ι α ς. Ἴσως ὁ οἶκος νὰ ἔφερε τὸ ὄνομα Βοσπορίας, λόγῳ τῆς πρὸς τὸν Βοσπορον θέας του.

Κατὰ τὴν ἐσκαφὴν τῶν θεμελιῶν πολυκατοικίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀλεμδάρ ἀπεκαλύφθησαν τὰ προπύλαια, ἧτοι ἡ δυτ. πλευρὰ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Χαλκοκρωτείων, οὗ τὸ ἱερὸν μόνον εἶχεν ἴδει καὶ δημοσιεύσει ὁ Lathoud ἐν *Echos d'Orient*, 23 (1924), σ. 36 ἔξ. Εὐρέθησαν 3 μαρμάρινα βάρη κίωνων, κορμοὶ καὶ κιονόκρανα ὡς καὶ τμημα ἐπιχρύσου μαρμαρίνης ὀροφῆς καὶ τινες ἐνεπίγραφοι πλίνθοι.

Εἰς τὸ προαύλιον καὶ τὸν νάρθηκα τῆς ἁγ. Σοφίας συγκεντροῦνται ἀπὸ τοῦ 1919 πάντα τὰ ἀνακαλυπτόμενα κινητὰ βυζαντινὰ ἀρχαῖα Κωνσταντινουπόλεως καὶ προαστίων.

Ἡ ἁγ. Εἰρήνη ἔπαυσε νὰ εἶναι στρατιωτικὸν μουσεῖον. Ἐκκενωθεῖσα πλήρως, παρεδόθη εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Μουσείου Ἀγίας Σοφίας, ἧς προΐσταται ὁ Τοῦρκος βυζαντινολόγος κ. Μουζαφέρ Ραμαζάνογλου.

Εἰς Ἀγ. Σοφίαν ἐνήργησε δοκιμαστικὰς ἀνασκαφὰς καὶ διατηρήσεις ὁ διευθυντὴς τοῦ Μουσείου Ἀγ. Σοφίας κ. Μουζαφέρ Ραμαζάνογλου.

Ἀνασκαφαὶ ἐνήργηθησαν εἰς τὰ ἑξῆς σημεῖα: α) ἐντὸς τῆς Ἀγ. Σοφίας παρὰ τὰς πύλας. Διὰ τούτων ἀνεφάνησαν τὰ θεμέλια τριῶν τοίχων παλαιότερας οἰκοδομῆς. Ἐκ τῶν τοίχων τούτων ὁ εἰς βαίνει παραλλήλως πρὸς τοὺς σημερινούς τοίχους τῶν ναρθήκων, ἀποτελεῖ μετ' αὐτῶν ἰδίαν ἀποτελεῖ οἰκοδομήν, διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ ἀπαρτιζομένην ἐκ 3 κλιτῶν ἐκ τούτων τὸ κεντρικὸν εἶναι ὁ σημερινὸς νάρθηξ, τὸ δὲ ἀριστερὸν ὁ σημερινὸς ἐξωνάρθηξ. Δύο ἄλλοι τοῖχοι βαίνοντες καθέτως ἧτοι ἀπὸ Α. πρὸς Δ. ἐσημιάτιζον πεντάκλιτον οἰκοδόμημα. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τοίχων ὁ μὲν εἰς θὰ κατηδαφίσθη ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, οἱ δὲ δύο ἕτεροι ὑπὸ τοῦ Ἰου-

στιναιου, μετά την σάσιν του Νίκα. Ἄλλαι ἀνασκαφαί ἐνεργηθεῖσαι εἰς τὸ Δ. προαύλιον τῆς Ἁγ. Σοφίας ἔφεραν εἰς φῶς διαφόρους τοίχους κτηρίων καὶ ἐνεπιγράφους πλίνθους, ὧν τινες φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν Θεοδορητου, ἄλλαι τὴν ἐπιγραφὴν Νόμου καὶ ἄλλαι ἄλλας.

Πρὸς Β. τῆς Ἁγ. Σοφίας εἰς τόπον Βεζύρ - Μπαχτσέ ἀνασκαφαί τοῦ Μ. Ραμαζάνογλου ἔφεραν εἰς φῶς αἰθουσας εἰς βάθος 10 μ., ἴσως ρωμαϊκὸν columbarium, ὡς μαρτυροῦν τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων κοιλώματα, ἅτινα προωρῖζοντο πρὸς ἐναπόθεσιν ὀσῶν.

β) Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Εἰρήνης δοκιμαστικαὶ διατρήσεις ἀπεκάλυψαν τάφους μετὰ σκελετῶν καὶ πηλίνων βυζ. ἀγγείων καλῆς τέχνης. Εἰς ἐν τῶν παραθύρων εὐρέθη ἐντειχιζόμενος καὶ μαρμαρίνος φαλλός.

Ἐξω τοῦ ναοῦ καὶ συνεχόμενα πρὸς αὐτὸν εὐρέθησαν τὰ θεμέλια κυκλοτεροῦς κτισίματος, ὅπερ, κατὰ τὸν Ραμαζάνογλου, θὰ ἦτο τὸ σκευοφυλάκιον τῆς Ἁγ. Εἰρήνης.

Ἀνατολικῶς τῆς Ἁγ. Εἰρήνης ἀπεκαλύφθη οἰκοδόμημα μὲ μαρμαρίνην στρώσιν καὶ διαζώματα, ἴσως τὸ Πατριαρχικὸν μέγαρον. Παρὰ τὸν Ν. τοῖχον τῆς Ἁγ. Εἰρήνης ἦλθον εἰς φῶς τὰ ἐρείπια οἰκοδομήματος μεγάλων διαστάσεων προχρυστιανικῆς ἐποχῆς, ἔχοντος ἀψιδωτῆν εἴσοδον ἐκτισμένην διὰ τετραγώνων λίθων. Παραπλεύρως τῆς πύλης ταύτης εὐρέθη τοιχογραφία πλαισιουμένη ὑπὸ 2 μαρμαρίνων κίωνων μετ' ἐπιστυλίου, τοῦ Δ' μ.Χ. αἰ. εἰκονίζουσα τὸν Χριστὸν ἔνθρονον καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ τὸν Ἁγ. Ἀνδρέαν κρατοῦντα εὐαγγέλιον καὶ τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον κρατοῦντα θυμιατήριον. Κάτωθεν σφίζεται μονογράφημα ἀναγνωσκόμενον Δωροθέου.

Ἄλλη τοιχογραφία ἀποκαλυφθεῖσα ἀριστερὰ τῆς πύλης εἰκονίζει πολεμιστὴν ἐν ἀσπίδι καὶ δόρατι, ἄλλη δὲ πάλιν εἰκονίζει τὴν Δέσιν καὶ δύο ἄλλους ἁγίους.

Ἐν τῷ φωτιστηρίῳ εὐρέθη ἐπιγραφὴ: Γάιος Σκύμων / Ἀπόλλωνι Πρωπυλαίῳ Εὐχῆν. Εὐρέθη ἐπίσης καὶ μαρμαρίνη κρήνη μὲ κρουνούς λεοντοπροσώπους, ὡς καὶ πλάκες τεθραυσμέναι, ἐπὶ μίᾳς τῶν ὀπίμων εὐρηται ἡ ἐπιγραφὴ: Εὐτυχιανοῦ οἰκονόμου καὶ Κωνσταντίνου Χαρτουλαρίου. Εἰς τὸ μεσαιωνικὸν τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἀπεκαλύφθη καὶ στέρνα καὶ πλίνθοι ἐνεπιγραφοί, ὡς καὶ θραύσματα ἀγγείων τοῦ 6ου ἢ 7ου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος.

Εἰς τὸ Παλαιὸν Σερασκεράτον, ἐπὶ τοῦ 3ου Λόφου, ἀπεκαλύφθησαν 10 ρωμαϊκαὶ σαρκοφάγοι, ὧν μία Ἀλεξάνδρου τοῦ Δίωνος. Μετεκομίσθησαν πᾶσαι εἰς τὸ προαύλιον τῆς Ἁγ. Σοφίας.

Εὐρέθησαν ἐπίσης αὐτόθι καὶ ὑπὲρ τὰς 50 ἐπιτύμβιοι στήλαι, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται, ὅτι παρὰ τὸ τέμενος Λαλελῆ εὐρίσκετο ἐιδωλολατρικὸν νεκροταφεῖον. Εἰς τὰ ὑπεράνω αὐτοῦ χόματα εὐρέθη μαρμαρίνος ἀκρωτηριασμένος ἄμβων, προερχόμενος, πιθανότατα, ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἰουλιανοῦ.

Κάτωθεν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Θεοδοσίας (Γκιουλ - Τζαμι) εὐρέθη πελωρία βασιλική. Ἀνασκαφαί τοῦ Ραμαζάνογλου ἔφερον εἰς φῶς 2 κεχωρισμένους νάρθηκας τῆς ἀρχαίας βασιλικῆς, ἴσως τῆς Ἁγ. Εὐφημίας, ἣν ἔκτισεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Βυζαντίου Καστίνος κατὰ τὸ Β' ἡμισυ τοῦ 4ου αἰ.

Εἰς ἀπόστασιν μέτρων τινῶν ἀπὸ τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ τέμενους Φατήχ (πρῶην ναοῦ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων) ἀνεφάνη τὸ κάτω μέρος ὑδραγωγείου τοῦ Οὐάλεντος. Κατὰ τὴν Ν. πλευρὰν εὐρέθησαν 2 γρανιτικοὶ κίονες, ἀνήκοντες πιθανῶς εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ αἰθρίου διεσώθησαν ἐνεπιγραφοὶ πλίνθοι ὧν μία φέρει τὴν ἐπιγραφὴν Καλανδίωνος Πρεσβυτέρου.

Εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χώρας (Καχμιέ - Τζαμι) ὁ ἀμερικανὸς κ. Θ. Οὐϊτμορ προσέβη εἰς τὴν στερέωσιν καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν ψηφιδωτῶν τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ἐξωνάρθηκος. Πρέπει ἐνταῦθα νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ Μ. τῆς Χώρας δὲν λειτουργεῖ πλέον ὡς τέμενος. Εἶναι ἀπλῶς ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον, ἐκχωρηθὲν εἰς τὸ μουσεῖον τῆς

Ἁγ. Σοφίας. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὴν Μ. τῆς Παμμακαριστοῦ καὶ τὴν τοῦ Λιβός. Προσεχῶς δὲ θὰ παύσῃ λειτουργοῦν ὡς τέμενος καὶ τὸ Ζεῦρεκ Τζαμί, ἤτοι ἡ Μ. τοῦ Παντοκράτορος.

Προάστια.—Εἰς τὸ Κιαγὰτ - Χανὲ εὐρέθησαν λείψανα βυζ. ναῶν, κιονόκρανα μετὰ μεγάλους ἐξωγλύφους σταυρούς, πολυγωνικαὶ βάσεις κιόνων μετὰ σταυρόν, ὡς καὶ τμήμα τοῦ τοίχου τῆς προσόψεως μήκους 10 - 15 μέτρων.

Εἰς τὸ Α' νεκροταφεῖον τοῦ Βαλουκλή διασφύζεται κιονόκρανον, ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου εὐρεται τὸ μονογράφημα: βασιλέως, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας: Ἰουστίνου.

Εἰς Μεσονήσιον μικρὰ σκαφή ἐνεργηθεῖσα ἔφερεν εἰς φῶς μικρὰν θολοτὴν βυζαντινὴν οἰκοδομήν, ἴσως ὀστεοφυλάκιον. Εὐρέθη ἐπίσης καὶ θωράκιον μετὰ σταυρόν, ὡς καὶ ψηφιδωτὸν δάπεδον, κιονίσκοι καὶ κιονόκρανα.

Τέλος εἰς Ἐδιδων - Καποῦ εὐρέθη ἐπιτύμβιος στήλη μετὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

† Ἐνθάδε κατὰκειται ἡ τῆς μακαρίας μνήμης Ἰωαννία ἡ καὶ Μαργαριτοῦ πιστὴ θυγάτηρ Εὐφρατᾶ τοῦ λαμρ[οτάτου] κόμ[ιτος] Δόμνου ἰατροῦ †.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΝ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Κατὰ τὴν 18ην καὶ 19ην Ἰουλίου 1949 συνεκλήθησαν εἰς συνέλευσιν ἐν Παρισίοις τὰ μέλη τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς τῆς διεθνοῦς Ἐνώσεως πρὸς προαγωγὴν τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἅτινα συνεσκέφθησαν περὶ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν σκοπῶν τῆς Ἐνώσεως, πλὴν ἄλλων, ἀποφασίσαντα α') τὴν δημοσίευσιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. P. Lemerle τῆς βυζαντινῆς βιβλιογραφίας τῆς τελευταίας δεκαετίας, β') τὴν δημοσίευσιν τῶν πρακτικῶν τῶν δύο κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1948 ἐν Παρισίοις καὶ Βρυξέλλαις συνελθόντων Βυζαντινολογικῶν συνεδρίων καὶ γ') τὴν συνεργασίαν τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐνώσεως μετὰ τῆς διεθνοῦς Ἐνώσεως Ἀνατολιστῶν, ὀρισθέντος ὡς ἀντιπροσώπου παρὰ τῆς τελευταίας Ἐνώσει τοῦ καθηγ. κ. Henri Grégoire.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω συνέλευσιν τὴν ἡμετέραν Ἐταιρείαν ἀντιπροσώπευσεν ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου αὐτῆς κ. Ἀναστάσιος Ὁρλάνδος, ὅστις καὶ ἐξελέγη εἰς τῶν τεσσάρων ἀντιπροέδρων τῆς διοικήσεως Ἐπιτροπῆς.

ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

α') Τὸ Ἱστορικὸν Λεξικόν.

Τὸ Ἱστορικὸν Λεξικόν τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὸ 1949 εἰργάσθη μετὰ ἡλαττωμένον τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἐπιστημονικοῦ τοῦ προσωπικοῦ, παρὰ τὰς καταβληθεῖσας προσπάθειας ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων εἴτε διὰ διορισμοῦ νέων συντακτῶν εἴτε δι' ἀποσπάσεως φιλολόγων ἐκ τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ἐν αὐτῷ συντελεσθεῖσα ἐργασία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιεστράφη α') περὶ τὴν ἀνασύνταξιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν συντακτικῶν σειρῶν μεταξὺ τῶν λέξεων Βροντάδα - γουῖτα καὶ β') περὶ τὴν ἀποδελτίωσιν ὅλων τῶν εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Λεξικοῦ ἀποκεμμένων χειρογράφων, ἀνερχομένων εἰς 642.

Ἐπιμελείη τῆς διευθύνσεως τοῦ Λεξικοῦ ἐξετυπώθη ὁ 4ος τόμος τοῦ Λεξικογραφικοῦ Δελτίου (1942 - 1948), περιλαμβάνων μελέτας τῶν συντακτῶν τοῦ Λεξικοῦ, ὡς καὶ τὴν γλωσσικὴν βιβλιογραφίαν τῶν ἐτῶν 1939 - 1947. Τέλος ὁ συντάκτης Δ. Β. Βαγιακάκος κατήχησε τὴν γλωσσικὴν βιβλιογραφίαν τῶν ἐτῶν 1948 - 1949, συμπληρωτικὴν ταύτην τῶν ἐτῶν 1939 - 1947, ὡς καὶ τὴν βιβλιογραφίαν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος τῶν ἐτῶν 1939 - 1949.

β') Τὸ Μεσαιωνικὸν Ἄρχειον.

Κατὰ τὸ 1949 τὸ Μεσαιωνικὸν Ἄρχειον συνεκέντρωσε γλωσσικὸν καὶ ἱστορικὸν ὄλικὸν ἐκ παντοειδῶν κειμένων τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, ὡς καὶ ἐκ δημοσιευμάτων νεωτέρων ἐρευνητῶν εἰς τὴν Τουρκοκρασίαν ἀναφερομένων. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἄρχειου προέτεινε εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸν περιορισμὸν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1204 μέχρι τοῦ 1669 περίοδον καὶ τὴν προπαρασκευὴν ἑνὸς ἢ πλείονων δημοσιευμάτων γλωσσικοῦ καὶ φιλολογικοῦ χαρακτήρος, ἥτοι α') λεξικοῦ τῶν λογοτεχνικῶν καὶ ἄλλων κειμένων τῆς περιόδου 1204 - 1669 καὶ β') χρονολογικοῦ πίνακος τῶν νεοελληνικῶν κειμένων τῆς αὐτῆς περιόδου.

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἐν τοῖς Γενικοῖς Ἄρχειοις τοῦ Κράτους συνεχίσθη ἡ ταξινομησις τῆς συλλογῆς Βλαχογιάννη καὶ ἐπεραιώθη ἡ καταγραφή τῶν ἐν αὐτῇ ἐντύπων βιβλίων καὶ φυλλαδίων, ἀνελθόντων εἰς 2131. Ἠγοράσθησαν δ' ἐπιπλα πρὸς φύλαξιν τῆς ἐν λόγῳ συλλογῆς (χαλύβδιναι προθήκαι).

Διὰ Β.Α. ἐκδοθέντος τὴν 23ην Σεπτεμβρίου 1949 συνεστήθη ἐν Αἰγίῳ μόνιμον τοπικὸν Ἱστορικὸν Ἄρχειον Αἰγίου παρὰ τῇ ἐκεῖ Δημοτικῇ Βιβλιοθήκῃ. Κατεβλήθη φροντίς διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν εἰς τὰς Κυκλάδας τοπικῶν ἀρχειῶν, ἐπροτάθη ἡ νομοθετικὴ τακτοποίησις τῶν ζητημάτων τοῦ Ἱστορικοῦ Ἄρχειοῦ Κρήτης καὶ διάφορα τοπικὰ ἱστορικὰ ἀρχεῖα ἐνισχύθησαν χρηματικῶς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους εἰσῆχθησαν εἰς τὰ Γενικά Ἄρχεῖα τοῦ Κράτους ὀκτὼ φάκελλοι ἐγγράφων ἐκ τοῦ ἀρχειοῦ τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ κ. Ἐμμ. Τσουδεροῦ καὶ εἰς φάκελλος ἐκ τοῦ ἀρχειοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως Σμύρνης (ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν). Τὰ αὐτὰ Ἄρχεῖα προέβησαν εἰς διαφοροὺς ἐνεργείας διὰ τὴν διάσωσιν καὶ παραλαβὴν τῶν ἀρχειῶν τῆς ἄλλοτε ΕΟΝ. Προσκληθέντα δὲ εἰς τὸν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1949 ἑορτασμὸν τῆς 300ετηρίδος τῶν Αὐστριακῶν ἀρχειῶν, ἐνήργησαν ἵνα ἡ Ἑλλάς ἀντεπροσωπευθῇ εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ ἐν Βιέννῃ Πρέσβειος.

Ὁ διευθυντὴς τῶν Ἀρχειῶν κ. Ν. Β. Τομαδάκης μετέβη εἰς Χαλκίδα καὶ ἐξήτησε τὸ ζήτημα τῶν ἐκεῖ παλαιῶν ἀρχειῶν. Κατόπιν ἐκθέσεώς του, ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Γενικῶν Ἀρχειῶν προέτεινε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας τὴν ἴδρυσιν μόνιμου τοπικοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχειοῦ Εἰβοίας παρὰ τῇ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ Χαλκίδος.

Ἡ βιβλιοθήκη τῶν Γενικῶν Ἀρχειῶν ἐπλουτίσθη τὸ μὲν διὰ τῆς ἀγορᾶς γαλλικῶν βιβλίων ἀξίας ἑκατὸν περὶ τοὺς δολλαρίων, διατεθέντων τῶν σχετικῶν βιβλίων τῆς UNESCO ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῶν Βιβλιοθηκῶν τῆς Ἑλλάδος τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, τὸ δὲ διὰ πληροὺς σειρὰς τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου (τόμοι 33, 1861 - 1914, μετὰ τῶν Παραρτημάτων).

Διαρκούντος τοῦ 1949, 499 ἀναγνώσται συνεβουλευθήσαν τὰ ἀρχεῖα καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν βιβλιοθήκην, ἥτις ἐπλουτίσθη δι' 123 φυλλαδίων καὶ τόμων, ἀγορασθέντων ἢ δωρηθέντων. Εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἀναγνώστας δέον νὰ προστεθῶσι καὶ

οί, ἀδεία τῆς διευθύνσεως, χρησιμοποιήσαντες στοιχεία τῆς συλλογῆς Βλαχογιάννη.

Τέλος τὰ Γενικά Ἀρχεῖα παρηκολούθησαν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐν τῷ Κράτει τοπικῶν ἀρχείων, Ἀρχαιοφυλακείων καὶ Ἱστορικῶν Ἀρχείων, ἀπὸ τε διοικητικῆς ἐπόψεως, ὡς καὶ ἀξιῶσεως τῶν ἐν αὐτοῖς συλλογῶν. Εἰδικῶς κατὰ Δεκέμβριον, ἀποφάσει τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Γενικῶν Ἀρχείων, ἐστάλσαν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Βέροιαν ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καθηγητῆς κ. Ν. Βλάχος καὶ ὁ ὑποδιευθυντῆς κ. Ἐμμ. Πρωτοψάλτης, οἵτινες καὶ ἐμελέτησαν ἐπὶ τόπου τὸ ζήτημα τῶν ἀρχείων Μακεδονίας.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΩΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Διὰ μικρῶν πιστώσεων παρασχεθεισῶν ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως ἀναστηλώσεων τοῦ Ἵπ. Παιδείας ἐκαθαρίσθησαν καὶ ἐπροστατεύθησαν, ἐποπτεία τῆς ἐν Κρήτῃ Ἀρχ. Ὑπηρεσίας, αἱ τοιχογραφίαι δύο παρεκκλησιῶν, ἤτοι τῶν Εἰσοδίων Σκλαβεροχωρίου καὶ τῆς Ἀγ. Πελαγίας Ἐνο Βιάννου.

Ἡ Ἐνετοτουρκικὴ ὄραία Κρήνη Ἡρακλείου, ἡ γνωστὴ ὡς Κρήνη Ἰδομενέως, ρυμοτομηθεῖσα, παρέστη ἀνάγκη νὰ κατεδαφισθῇ καὶ μεταφερθῇ εἰς τὸν Προμαχώνα Ἀλλαζῶ πρὸς ἀνοικοδόμησιν.

Διὰ τὰ τεῖχη τῶν Χανίων ἀπεφασίσθη διὰ λόγους ρυμοτομίας ἡ κατεδάφισις ἐνὸς ἀκόμη τμήματος τοῦ ἔξωτερικοῦ περιβόλου καὶ ἡ διατήρησις τῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ (Καστελλίου), ὧν ἡ ὄψις θέλει κατὰ τὸ δυνατόν ἀποκατασταθῇ, ἀπομακρυνομένων τῶν ἐπεκτισμένων οἰκημάτων.

Ἀποφάσει τοῦ Ἀρχ. Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ διὰ λόγους ρυμοτομίας κατεδάφισις τοῦ μεσ. ναοῦ τῆς Ἀγ. Κλαίρης καὶ τῶν καμαρωτῶν οἰκοδομημάτων τῆς ὁδοῦ Σκρυδλόφ.

Τῆς Ἱστορικῆς Μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου πρόκειται προσεχῶς ν' ἀποκατασταθῇ ἡ ἀρχικὴ μορφή, κατεδαφιζομένων τῶν μεταγενεστέρων κακοτέχνων προστισιμάτων τῆς προσόψεως καὶ τῶν λακούστρων.

ΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1949

Κατὰ τὸ λῆγον ἔτος τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον εἰργάσθη, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον, μὲ ἡλιατωμένας τὰς εἰς προσωπικὸν δυνάμεις, ἕνεκα τῆς μὴ πληρώσεως ἕξ ἀπὸ μακροῦ κενῶν ἐν αὐτῷ ὀργανικῶν θέσεων.

Δι' ἔλλειψιν οἰκονομικῶν πόρων καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος οὔτε διαγωνισμοὶ οὔτε ἀποστολαὶ τοῦ προσωπικοῦ πρὸς περισυλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου ἐνηργήθησαν.

Ἐκ δωρεῶν εἰσῆχθησαν εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἐν ὄλῳ 14 χειρόγραφα ἐκ σελ. 540 (ἐναντι 25 χειρογράφων ἐκ σελ. 3240 τοῦ παρελθόντος ἔτους). Ἐν τῶν χειρογράφων τούτων, κατατεθῆν ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κόνστα, περιέχει 50 αἰτωλικά ἄσματα ἄριστα καταγεγραμμένα εἰς Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου περιορίσθησαν εἰς τὴν συστηματικὴν κατάταξιν τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἀσμάτων καὶ τὴν προκαταρκτικὴν αὐτῶν μελέτην πρὸς ἐκλογὴν τῶν καταλληλοτέρων διὰ τὸ παρασκευαζόμενον Ἀπάνθασμα παραλλαγῶν. Καὶ εἰς μὲν τὴν κατάταξιν ἡσχολήθη κυρίως ὁ συντάκτης Γ. Σπυριδάκης, κατατάξας κατὰ τὸ ἐφαρμοζόμενον ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ σύστημα 1936 ἄσματα, εἰς δὲ τὴν ἐκλογὴν, ἡ ὁποία προαπαιτεῖ συγκέντρωσιν καὶ μελέτην πασῶν τῶν γνωστῶν δημοσιευμένων καὶ ἀδημοσιεύτων παραλλαγῶν ἐκάστου ἄσματος, ἡσχολήθησαν οἱ συντάκται Μ. Ἰωαννίδου καὶ Δ.

Πετρόπουλος. Εἰς τὸν ἔλεγχον δὲ τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ τὸν τελικὸν καταρτισμὸν τοῦ Ἀπανθίσματος τούτου, ὡς καὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου κατέγινεν ὁ Διευθυντῆς αὐτοῦ.

Δυστυχῶς ἡ ἔκδοσις τῆς Ἐπετηρίδος, ἐπαναληφθεῖσα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μετὰ πέντε ἐτῶν διακοπὴν, διεκόπη καὶ ἄλιν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Δ' τόμου (1943 - 1944) ἔνεκα ἐλλείψεως χρημάτων. Οὕτω παραμένει ὑπὸ τὰ πιεστήρια ὁ ἀπὸ τοῦ 1943 ἐκτυπούμενος Γ' τόμος (1941 - 1942), ἡ δὲ συνέχισις τῆς ἐκτύπώσεως τοῦ Ἐρωτηματολογίου τῆς Λαϊκῆς Λατρείας καὶ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ὡς καὶ ἡ ἐκτύπωσις τῆς ἀπὸ ἔτους ἐτοιμῆς πρὸς ἔκδοσιν Βιβλιογραφίας τῶν λαογραφικῶν δημοσιευμάτων τῶν ἐτῶν 1939 - 1947 ἀποβαίνει προβληματική.

Ἐπίσης δὲν κατέστη δυνατὴ καὶ κατὰ τὸ διαρροεῦσαν ἔτος ἡ πρόσληψις τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς προσωπικοῦ.